

Stichting Bernard van Dam

Jaaroverzicht 2019

De Stichting Bernard van Dam heeft een machtig mooi jaar 2019 gehad, waarin grote stappen zijn gezet om de belangrijkste doelstelling te bereiken: het toegankelijk maken van de nalatenschap van Bernard van Dam.

Hierna volgt een overzicht van de diverse activiteiten en de behaalde resultaten.

Geslaagde presentaties

In 2019 zijn er 3 presentaties georganiseerd en gehouden van steeds enkele nieuwe boekdelen.

Op Paaszondag 21 april in de kerk van Eerde in aanwezigheid van zo'n 100 genodigden en belangstellenden. Daarbij werd deel 1 Landbouw gepresenteerd en overhandigd aan Ad Latijnhouters, oud-voorzitter van de N.C.B. Martijn van Dam presenteerde de door hem ontworpen website en Gerard Rooijackers gaf een lezing over de inhoud van deel 1.

Zo'n 60 belangstellende waren op een warme vrijdag 28 juni aanwezig in Museum Siemei in Veghel bij de presentatie van de delen 2 Grootvee en 3 Kleinvee. Maarten Frankhuis, oud-hoogleraar diergeneeskunde en oud-directeur van Artis gaf een presentatie en Gerard Rooijackers vertelde over Van Dam als paardenliefhebber en dierenvriend en het door hem getekende vee als opgenomen in de boeken. Op 29 september was de bezoekersruimte in het Boerenbondsmuseum in Gemert afgeladen met belangstellenden voor de presentatie van de boekdelen 4 Landbouwpolitiek, 5 Ambachten en 6 Gebruiken. Wethouder Coby van der Pas van Meierijstad nam het boek Landbouwpolitiek in ontvangst en Harrie Verkampen, voorzitter van het museum, de andere twee delen. Wim Daniels hield een vermakelijke verhandeling over de dorpsmid en Gerard Rooijackers lichtte naar aanleiding van deel 4 met name de landbouwpolitieke interesse van Bernard van Dam en zijn politieke cartoons toe. Bij alle presentaties en uitreikingen waren de ontvangers telkens zichtbaar ingenomen met de

boeken en het bleek telkens weer dat er veel waarde wordt gehecht aan hetgeen Bernard aan ons, Brabanders, heeft nagelaten.

Website druk bezocht

Sinds april 2019 is de website in de lucht: www.bernardvandam.com. Eind december hebben zo'n 3.000 bezoekers de site bezocht. Die bekeken vooral de homepage en de gepubliceerde boekdelen.

Bernard van Dam, een markante Brabander en bijzondere persoonlijkheid.

Welkom op de site van Stichting

Bernard van Dam (1881 - 1958) was een Eerdeenaar die zijn tijd ver vooruit was. Hij was veelzijdig getalenteerd en legde zijn observaties vast in tal van teksten (landbouw, ambachten en gebruik) en tekeningen. Zijn oeuvre is nu online te zien.

Van alle kanten horen we dat het een mooie website is geworden. Martijn van Dam, achterkleinkind en expert in webdesign, heeft dan ook een puik stukje werk afgeleverd. We zijn er hartstikke trots op. Wat ook zo geweldig is: met 'n paar klikken heeft elke bezoeker een volledig boek met prachtige teksten en tekeningen op de laptop, tablet of telefoon staan. Veel belangstellenden en instellingen zoeken met ons contact: voor verdere informatie, verzoeken voor het gebruik van tekeningen en teksten, maar ook mensen die ons aanvullende informatie willen verschaffen over het leven en werk van Bernard van Dam.

Nieuwe ontdekkingen

In de maand augustus vonden we samen met Gerard Rooijackers bij de bestudering van knipsels en teksten in het familiearchief diverse aanknopingspunten dat er mogelijk meer werk van Bernard moest zijn en wat Gerard eerder nog niet had gevonden. Een zoektocht werd gestart en daaruit bleek dat Bernard van Dam véél meer gepubliceerd heeft, dan we wisten in o.a. Sint Ambrosius (blad

voor de imkerij), De Boerderij (blad bestaat nu nog), de Boerenstand, Boer en Tuinder, De Vee- en Vleesch-handel, Het Vakblad voor de Slagerij en Avicultura.

In de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, het Katholiek Documentatie Centrum in Nijmegen, Het Gelders Archief in Arnhem, De Universiteitsbibliotheek in Tilburg en het Boekendepot van de Universiteit van Amsterdam zijn heel veel vuistdikke jaargangen doorgenomen. En met een prachtig resultaat: we hebben nog honderden artikelen en tekeningen gevonden over de imkerij, over het fokken en slachten van vleesvee en vooral heel veel cartoons en stripverhalen die gaan over de landbouwpolitiek! Heel bijzonder was de vondst van een – zij het vage – foto van Bernard van Dam “in actie”.

Hiernaast staat hij afgebeeld al tekenend op de Tilburgse Bijenmarkt in Tilburg in 1953.

De omvang van de vondsten heeft ertoe geleid dat we uiteindelijk uitkomen op een totaal van ruim 3.000 bladzijden! Deze forse uitbreiding maakte een nieuwe herverdeling van de oorspronkelijke 8 boekdelen noodzakelijk: het worden uiteindelijk 10 thema-delen.

Omdat deel 6

landbouwpolitiek alleen al 600 pagina's bevat, is het opgesplitst in 2 boeken. In totaal 11 boeken dus. De voorzien presentatie op 29 november moest daardoor ook worden verplaatst naar maart 2020.

De samenstelling van de titels is als volgt:

1. **Boerenhuis**
2. **Boerenstand**
3. **Grootvee**
4. **Kleinvee**
5. **De Bieboer ('de bijenboer')**
6. **Landbouwpolitiek – deel 1: 1928-1935**
Landbouwpolitiek – deel 2: 1936-1954

7. **Ambachten**

8. **Gebruiken**

9. **Aan den Ooiver in Battle-dress**

10. **Observator (incl. biografie)**

Vorbereidingen boekenserie

In de eerste helft van 2019 is samen met Gerard Rooijkackers nauw overleg geweest over de vormgeving van de boeken op de website, maar ook over een fysieke uitgave. Voor de financiering is een plan opgesteld en dat is voorgelegd aan de familie Van Eerd, die het hele project vanaf de start heeft ondersteund. Op basis van dat overleg en de toegezegde, aanvullende ondersteuning is het plan verder uitgewerkt. Het heeft geresulteerd in een mooi ontwerp van boeken in verlijmdede uitgave en de ontwikkeling van een cassette van de hand van de gerenommeerde boekbinder Gijs Wortel. Na de boekpresentatie op 29 september is in het 4^e kwartaal november en december in samenwerking met Gerard Rooijkackers en vormgever Mark van den Eijnden hard gewerkt om alle nieuwe vondsten gescand te krijgen en te verwerken in het bestaande materiaal. Het scannen van deel 9 Aan den Ooiver in Battle-dress is geheel door de stichting verzorgd.

In december is door Gerard Rooijkackers de gehele content van de delen 1 t/m 9 aan de stichting opgeleverd, alsmede de contouren van deel 10 Observator. In overleg met Gerard heeft de stichting veel van de content van dit laatste deel verzorgd in december 2019 (en ook nog in januari 2020).

Overige initiatieven en acties

Interviews met tijdgenoten

Er is contact gezocht met een aantal personen die Bernard, gezien hun huidige leeftijd in hun jeugd jaren, nog hebben gekend. De bedoeling was om door middel van interviews meer te weten te komen over de persoon Bernard van Dam.

Adriaan Marinus (Adriaan de smid, toen hij nog in Eerde woonde) uit Gemert heeft als mede-redactielid van “Aan den Ooiver in Battledress” een aantal jaren nauw met Bernard samengewerkt. Van het interview met Adriaan is een mooie video van ca. een uur gemaakt waarin hij vertelt over Bernard van Dam.

Mevrouw Riek Verhagen was nog een jong meisje, toen Bernard haar ouders nagenoeg elke week bezocht. Ze beschrijft de innige vriendschap tussen

Bernard en haar vader, die geen doorsnee-keuterboertje was: haar vader was evenals Bernard eigenzinnig, onafhankelijk en had ook een brede belangstelling.

Tonny van Geffen uit Eerde heeft nog heel veel geschiedkundig materiaal en weet ontzettend veel over de geschiedenis van Eerde. We hebben uitvoerig met hem gesproken en hij heeft ons veel nuttige detailinformatie over Bernard van Dam kunnen verstrekken.

Harrie van Dijk (begin december helaas overleden) heeft in een interview als oud-Indiëganger zijn ervaringen met Bernard van Dam aan ons verteld.

Deelname aan Jaarmarkt Eerde

Onze stichting was op zondag 28 juli present op de Jaarmarkt in Eerde, waar onze stand veel belangstelling trok. We konden de proefexemplaren van boeken en cassettes tonen en kwamen in contact met lokale en regionale bewoners en bezoekers, die nog bijzonderheden en anekdotes wisten te vertellen over Bernard, zijn werk en zijn leven.

Inventarisatie boerderijen

Van veel boerderijen, molens en locaties die Bernard getekend heeft was de locatie niet bekend. We hebben met diverse plaatselijke Heemkundeverenigingen contact gezocht en ook Joop Steenbakkers van "Stichting de Brabantse Boerderij" gevraagd of zij ons konden helpen met het lokaliseren van boerderijen die Bernard getekend heeft. En niet zonder gevolg: door talloze reacties en contacten hebben we van zo'n 25 tekeningen alsnog de locatie kunnen vaststellen en zijn er ook nieuwe tekeningen en waardevolle aanvullingen boven water gekomen. Bijvoorbeeld door een bezoek aan het museum in Alphen (bij Breda), waar enkele tekeningen van Bernard van Dam zijn te bewonderen.

Inschrijving voor Erfgoedprijs Brabant 2019

We hebben ons Bernard van Dam-project ingeschreven voor de Erfgoedprijs Brabant 2019. We hadden flinke en geduchte concurrentie, want er dongen nog 56 (!) prachtige andere Brabantse projecten mee naar die prijs. Helaas zijn we niet genomineerd voor de eindronde maar door het inschrijven en deelname hebben we in ieder geval bekendheid kunnen geven aan ons project en aan het volledige werk dat in 2020 zal worden gepubliceerd.

Een in 2019 ontdekte tekening van Bernard van Dam (in bezit van familie Van der Spank)